

Otázka: Trh a tržní hospodářství

Předmět: Ekonomie

Přidal(a): Hannyra

TRH:

- je oblast ekonomické reality, kde se setkává poptávka s nabídkou; je to vzájemné působení poptávky, nabídky a ceny
- trh není jednolitý celek, ale skládá se z dílčích částí (jednotlivých částí) podle toho co je předmětem koupě a prodeje
- mezi jednotlivými prodávajícími probíhá konkurence (soutěživost), podstoupení tohoto rizika je za účelem zisku

Rozdělení trhu:

- **Podle předmětu prodeje**

- trh zboží (trh s automobily, trh s potravinami, trh s pozemky, trh se službami)

- trh spotřebních statků
- trh kapitálových statků

- *trh práce (nákup a prodej práce, kterou vykonávají lidé jako pracovní sílu)*

- *trh finanční (nákup a prodej cizích měn, nákup a prodej cenných papírů např. akcií)*

- trh peněžní
- trh kapitálový

• **Podle místa**

- *trh místní*

- *trh oblastní*

- *trh národní*

- *trh mezinárodní*

- *trh světový*

• **Podle množství zboží na trhu**

- *trh jednoho výrobku (individuální)*

- *trh jednoho výrobku od více výrobců (dílčí)*

- *trh všech výrobků od všech dodavatelů (celkový)*

Základní tržní faktory:

- **Domácnosti** - jedinci, kteří na trhu nakupují (zboží, oblečení), ale také prodávají (pracovní síla, pole...)
- **Firmy** - trhu nabízejí produkty a služby.
- **Stát** - zprostředkovává možnost trhu

Poptávka:

- je množství zboží, které jsou kupující ochotní koupit za určitou cenu; poptávka je ovlivněna mnoha faktory, k nejdůležitějším z nich patří cena
- na zvýšení ceny reagují kupující tak, že jsou ochotni koupit si méně než dříve a obráceně, tzn. z rostoucí cenou klesá poptávka = je to zákon klesající poptávy

Graf poptávky: vyjadřuje závislost množství na ceně

Nabídka:

- je množství zboží, které výrobci dobrovolně dodají na trh při určité ceně
- zákon rostoucí nabídky: čím vyšší bude cena, tím větší bude nabídka

Když se nabídka a poptávka na trhu střetnou = *rovnovážný bod*. Při rovnovážné ceně nevzniká na trhu ani přebytek ani nedostatek zboží. Jestliže je na trhu zboží nedostatek,

výrobci zvýší cenu, rozšíří výrobu a roste nabídka. Současně dochází k poklesu objemu kupovaného zboží, proto po určité době, začne cena klesat a to až do rovnovážné ceny. Při nadbytku zboží dochází k poklesu ceny a to vyvolá větší zájem ze strany kupujících. Nízká cena nutí výrobce ke snížení nabídky => časem dojde k vyrovnání nabídky a poptávky, střetnou se (rovnovážný bod) a opět vzniká rovnovážná cena.

Rovnováha na trhu znamená, že množství, které jsou výrobci ochotni při dané ceně prodat se rovná množství, které jsou kupující ochotni při dané ceně koupit.

Vyrovnávání nabídky a poptávky nazýváme TRŽNÍ MECHANIZMUS.

Kromě ceny ovlivňují poptávku a nabídku další faktory:

- **změna cen jiných druhů zboží**

Substituty = je to zboží, které může nahradit původní zboží, např. rohlíky místo cheba;

Komplementary = je to jiné zboží, které námi sledované zboží doplňuje; např. benzín do auta

1. **změny v preferencích lidí:** lidé dávají přednost něčemu jinému
2. **změny úrovně důchodců;** Důchody - příjmy obyvatelstva
3. **demografické změny** - jsou to změny v počtu a složení obyvatel)
4. **změny vnějších podmínek** (změny daní, zákonů, vyhlášek; jiné uspořádání trhů, atd...)
5. **náklady na výrobu a prodej** - změny cen vstupů, např. změny cen energie, surovin, atd...

Státní zásahy do tržního mechanismu

- státní zásahy do ekonomiky se realizují prostřednictvím státních orgánů

1. *Parlament*
2. *Vláda*
3. *Ministerstva*
4. *Krajské úřady*
5. *Okresní úřady*
6. *Obecní úřady*

Státní zásahy do ekonomiky jsou:

- **Ekonomického charakteru** – např. daňové úlevy; státní zakázky; celní politika; dotace ze státního rozpočtu; pomoc při nezaměstnanosti; apod...
- **Mimoekonomického charakteru** – např. vydávání zákonů upravujících tržní vztahy; zákazy prodeje závadného zboží a tresty za jeho prodej; postihování dohod omezujících působení trhu; apod...

Monopol:

- ovládá trh, na kterém nabízí svoje výrobky; ovládá zdroje od kterých získává výrobky nebo materiál na jejich výrobu

Oligopol:

- struktura trhu, charakteristická malým počtem prodávajících

ZBOŽÍ

Moderní hospodářství je založeno na výrobě zboží. Každý statek a každá služba, ale zbožím nejsou.

Vedle **tržní produkce statků a služeb** (je to produkce/výroba určená pro trh/směnu) existuje i produkce netržní.

Netržní produkce se člení:

1. samozásobitelskou produkci (naturální výroba)
2. netržní služby (poskytuje je stát; např. bezpečnost státu, zabezpečení školství,...)

Výrobek

a) naturální výrobek

(určen pro vlastní spotřebu)

- označujeme taky pojmem

Meziprodukt: např. v zemědělském podniku

je část produkce obilí použita pro vlastní

potřebu (tzv. netržní produkce) např. pro

výkrm dobytka,....

Zbývající část produkce obilí je potom

určena pro trh (tržní produkce), tuto část

obilí označujeme jako zboží.

b) zboží

(určeno pro prodej, trh,...)

Zboží je statek nebo služba a je určeno pro trh, tzn. pro směnu

Vlastnosti zboží

Zboží na trhu má tyto základní vlastnosti

1. Užitečnou (užitnou hodnotu)

Užitečnost zboží je dána jeho schopností uspokojovat lidské potřeby. Různé užitečné věci se na trhu směňují za jiné užitečné věci a to zpravidla prostřednictvím peněz => zboží má také směnnou hodnotu.

Směnná hodnota je poměr ve kterém se směňuje jedno zboží za druhé zboží.

2. Cena

Cena je směnná hodnota vyjádřená v penězích, představuje cenu zboží. Základem pro stanovení ceny zboží je její hodnota. Hodnota zboží je dána množstvím práce, přírodních zdrojů a kapitálu, které je ve zboží obsaženo (tzn. náklady na výrobu zboží). Ceny zboží se od své hodnoty odlišují a to na základě nabídky a poptávky na trhu. Pro tržní ekonomiku jsou charakteristické ceny smluvní, které vznikají dohodou mezi odběratelem a dodavatelem. U zboží je velmi důležitá jeho kvalita (jakost), je to souhrn všech užitných vlastností; např. funkčnost, ovladatelnost, trvanlivost, hygieničnost, bezpečnost, estetické působení, apod...

Tržní kategorie: poptávka, nabídka, cena, konkurence